

Tamási Áron

ÖRDÖGVÁLTOZÁS CSÍKBAN

”

Valamilyik farsangon Csíkszentmihályon megbicskálták az ördögöt: meghalt azonmódúlag, s angyal lett belőle. Így aztán egész Csík ördög nélkül maradt, ami mégis suta állapot egy ilyen híres országban.

Jámbor atyámfiai tudván, hogy sötétszínű dolgokban mindig gondja van az Úrnak a Küküllő s az Olt vidékire, a pótlásban nagyon hittek, s nemhiába. Mert történt, hogy egy havas vihar után magához rendelte a Gondviselő Szent Habakukot, s így szólt neki hidegen:

– Állítsd eléem Durumót!

Durumó a leghíresebb ördög volt, s szerfelett eleven vérű, hiszen híre járt az egész pokolban, hogy szép feleségét, ki rútul egy vámossal megcsalta, csórára vetkeztette s belélt a Szent Anna-tóba.

– Szolgálatra béosztottalak, s Csíksországban leszel halálíg – rendelte neki az Úr.

– Nagyon jól van – mondta az ördög, s nyomban belészökött az ürbe, s mint egy fekete macska, Felső-Csíksban talpra esett a földön. Vette az irányt mindjárt Madaras felé, s ahogy jóreggelre a végibe ért, hát csontos ábrázatú székely jó szembe véle. Szúrósan egymásra néztek, s továbbmentek, hanem igen feltűntek egymásnak, s nem tudták megállani, hogy néhány lépéstről vissza ne nézzenek.

Az ördög elvgyorodott, a székely csúfságnak vette, s belékött.

– Jere visszabacska, te rusnya béka!

– Hehe – kacagott Durumó, s már tellegette szőrös lábait arrafelé.

– Ember vagy-é, vaj mi a kecskebéka? – kérdezte a székely.

– Örmén vagyok – hazudott a csúf.

– Bizonyosan a füstről jósz – csúfondároskodott a másik.

– Én jövök, s te hova mész ilyen ékesen? – felelt tömötten az ördög.

– Gyónni indulék, s neked sem ártana, ha belsőd is ilyen ijesztő.

– Jere hát! – állott rá a ravasz, s már aprítottak a csikorgó havon.

A székely csak pislogtatott arra hunyori fél szemével, s mondogatta magában: no, nézz oda, ez az örmén éppen olyan, mint egy kan ördög.

– Hiszed-é az idvességet? – kérdezte a templom előtt az ördög.

– Hogy a békába ne hinném, tán avégből romlottam ide.

– Én nem hiszem – ellenkezett a másik.

18. századi illusztráció (Galéria umenia Ernesta Zmetáka, GNZ)

– Heába is hinnéd, úgysem idvezülsz.

– Ha akarnám, igen.

– Biza nem, mert ha ilyenekkel töltenék meg a mennyországot, akkor nem hínák úgy.

– Hát hogy?

– Éjország.

Az ördög már látta, hogy bajos dolga lesz ezzel a székellyel, azért bolondul rázni kezdte a fejét, hogy frissüljön az esze.

– Mit csinálsz? – kérdezte ámulva a madarasi.

– Meleget fejleszték.

– Bolond is vagy, látom.

– Hát te mi vagy?

– Én székely vagyok.

– Hunn-eredék, ugyé? – kacagott tudománya mellett az ördög.

– Nem eredék, hanem ember, te bolond.

A szenteltvíznél megmártotta az ujját a csíki ember.

– Üsd belé te is! – tanácsolta társának.

– Én nem tudok úszni – húzódozott a gonosz.

– Mondtsza a papnak, mert ő egyszeribe megtanít.

A gyóntatószék előtt egyezkedni kezdtek.

– Menj te előbb! – mondta a székely.
 – Mennék, de vizsgálatlan még a lelkem.
 – Nohát, láss neki! – biztatta az atyafi, s azzal bement a szentillatú fülkébe. Sokáig suttogtak. Az ördög hegyezte a füleit, s hallotta jól, amint a pap korholja a székelyt, s a lelkére köti, hogy a feleségén kívül a többi asszonyembertől férhessen el.

– Fogadom a jobbulást – fejezte bé végre, áhítatosan jött, de nem tudta megtagadni magát, s az ördög mellett hátrafelé biccentett a fejével:

– Éppen jókedviben kapod.

Durumó is bésompolygott, de óvatosságból arcát tenyerével, hol tehetette, fedezte, nehogy ráismerjen a pap.

– Nem tudok gyónni – kezdte kereken.

– Mit beszél? – lepődött meg a madarasi pap, s átkukkintott a rácson. Így is nézte, úgy is nézte a furcsa embert: valami vén szénégető, gondolta, s már szelídebb lett.

– Káromkodott-é? – kezdte.

– Nem én.

– Böjtölt-é?

– Igen én.

– Fajtalan volt-é?

– Vén vagyok.

– Valamit csak vétett?

Az ördög lesütötte a fejét, mintha nagy bűne volna.

– Tán valakit megöle kend?!

– Szegény örmény vagyok, embert nem ölök – háritotta el a nehéz kérdést.

– Ha nem bűnös, mért jött ide?

– Az angyalokat bosszantottam sokszor.

– Ezt nem értem.

– Akkor nincs egyéb.

Végre kiegyeztek, s így eresztette el a pap:

– Kend az első angyal Csíkban, menjen Isten hírvél! De valamit mondok: máskor mosdjék meg, ha gyónni jó.

Vígan jött az ördög, hiszen már tudta, mivel kell kísértetni a madarasi embert: csupa fejrénnyel, s nem egyébbel.

Megállt a székely előtt, s dicsekedni kezdett:

– Kérdezd meg a papot, mi vagyok én.

– Hát mi vagy?

– Hát én vagyok az első angyal Csíkban.

– Ragyogsz is azonmódúlag.

– Nem üsmerek mókát! – uraskodott tovább.

– Jere, s ne ágálj, hanem legyünk el szeretetvel.

Kijöttek a templomból, s a Nemere szembeapta velük a havat. A madarasi ember fülire húzta sapkáját, s mentek szórtalan.

Végül mégsem tudta megállni a székely, hogy egyet-mást szóvá ne tegyen.

– Milyen szőrös vagy! – kezdte.

– Jól fog a hidegben.

– Így jöttél a világra?

– Így.

– Borzasztó.

– Mi borzasztó?

– Beretválni tégedet.

Aztán újra:

– Szarvad is van, mint nálunk a bihalnak.

– Neked is van, csak befelé nőtt a fejedben.

– Beszédnek megjár.

– Ha nem hiszed, nézesd meg a doktorokkal.

– Okos vagy, mint a hengeredő kő.

Tovább megint kezdte a székely:

– Farkad is van, mint a bak nyúlnek.

– Ez nálam a barométer.

– Akkor csalás, mert az nincs egy méter.

– Te megháborodtál.

– Hol ész van, ott a háborodás.

Immár kezdetek összelepedni. Az ördögnek igen tetszett ez a székely, s feltette magában, hogy addig nem tágít mellőle, amíg meg nem kísérti, s ki nem tanulja egészen.

A szörnyű hidegben sűrűn fújta markát a székely, s dörzsölte össze ujjait.

– Még úgy járok, mint a karczfali legén – magyarázta közben.

– Megint költész, látszik, hogy székely vagy.

– Ez tiszta igaz.

– Mi igaz?

– Hát az, hogy a karczfali legén összefagyott volt valakivel.

– Kivel?

– Ne vétkezzél, no! Mert csak az ujjai fagyának kezeihez.

(Pedig csakugyan költött a székely, mert úgy történt, hogy csípős éjjel a szeretője hóna alá dugta két kezét a legény, szépen ottfelejtette, s ami ujsa hegyeiből túlfelől kilátszott, azt vette el csupán a hideg.)

Amint javában mentek, az ördög egyszer megállt egy kocsmá előtt.

– Én ide bemegyek melegítőre.

– Kezd eszed lenni – helyeselte a székely, s befordultak sebényen.

Bent szép menyecske fogadta: valahogy volt, de már a látása is kívánság volt.

– Hojzál fodormintást! – rendelkezett a székely.

Az ördög addig fondorkodott, míg gyónótársát helyben kísértésre szánta, s valamit tett látatlanul, de égni kezdett az asszony is, mint az eleven szén, furt a székelyt kerülte, valami úgy gyötörte. Egyszer aztán odasúgta:

– Jöjjönsze utánam!

– Forgósatta... – csodálkozott az ember, de ment sebesen, s ahol eltűntek, a szoba ajtaját magukra is húzták.

Hamar odaugrott az ördög, s fél szemét a kulcslyukhoz táltatta, hogy lásson is mindent.

– Szívem-lelkem emberem! – kezdte melegen a menyecske.

A székely tempózott, mintha nem értené a dolgot!

– Ha beteg vagy, főtt burjánnak levit idd...

A menyecske vállára esett:

– Bár ne fogná még ilyen helyzetben is a csúfság... Édes egygyem!

– Erős üdöl! – pöffeszkedett a csíki ember, de érezte, hogy valami lesz, mert nem nyughatik az ő vére sem már.

Az asszony kerülgette tovább kigyúlt arccal:

– Jaj, nem tudom, mi lele, de szeressen kend, ahogy győzi...!

S kezdte győzni a székely.

Az ördög lázasan izgett-mozgott a kulcslyuknál, s felindultan szidta magát, hogy odaadta ezt a drága asszonyt, s tehetetlen izgalommal mondogatta:

– Mégiscsak több esze van a madarasi székelynek...

Mikor az atyafi visszajött az asztalhoz, erős pír égett az arcán, és somolygott édesen, mint a gyermek, aki titokban mézet evett.

– Lángol az orcád! – célzott az ördög.

– Tüzet ettem – költött a másik.

– Jere, mert meggyúl a ház.

Kijöttek, s mendégéltek szórtlanul.
A madarasi ember megállott háza kapuja előtt.
– Hazajövének, örmén testvér.
– Módos házad vagyon, hallod-é?!
– Miből s hol lehetett, ügykeztem.
Az ördög emelgette helyben a lábait szaporán:
– A hideg mindjárt megveszen.
– Gyere bé, s fűtőzzél meg, barátságval mondom.
– Köszönettel fogadom – állott rá a csalfa, mert éppen ezt akarta.

Mikor beléptek, az asszony egy könyvet kínozott, de amint meglátta a rusnya ördögöt, nyomban leejtette saját állával együtt.

– Az örmén cimborám, együtt tisztulánk – ajánlta bé az ura.

Az ördög elevenen viselkedett, kacagott is folyton az asszonyra, ki már állhatta őt egészen.

Fejé népnék való ember ez az örmén – gondolta a székely, s meleg arcvonásokkal ült.

– Fogyogat-é magiknál a kóst? – érdeklődött az asszony.

– Szépvízen még jócskán van, egyik odrom nekem is teli még – felelgette az ördög olyan pontosan, mintha Csíknak minden szege-likát ismerné.

A hangulat hamar melegedett. Az ördög megölelte a székelyt, mintha nagy szeretetre gyulladt volna iránta, s addig súrlódott kenetesen hozzá, amíg pénzeszacskaját kiemelte.

Később az asszony félreszólította az urát, s javasolta, hogy jóízű vendégüket ne eresszék el szárazon.

– Biza úgy van, s vársza: itt a pénz, s hozz két éveg bort! – de amint pénze után nyúlt, a szava megállott.

– Mi találá kendet?

– Elszédülék e nagy melegben... Levegőre...!, levegőre...!
Hozom a bort is... – iramodott el a székely, s futtában mondogatta:

– Hét tízes bankó vala... vagy tán nyolc is. A menyecske lopott meg nyilván...

Közben az ördög kézhez vette otthon az asszonyt. (Aki ilyen csúnya, legyen akár földi ember is, érti ennek a módját.)

A kocsmában sírni kezdett a menyecske, hogy ő így nem látta s úgy nem látta a pénzt, s szedte a sok átkot magára.

– Nem tiszta dolog – puszogott a székely, s hitelbe két üveg bort vett, mivel megindult kárvallottan vissza.

– Vagy az örmén csúfolja meg – futott erre az esze, s amint házat elérte, lopva az ablak alá csúsztatott, hogy vajon nem számolja-é dugva a pénzt a tolvaj.

– Ó, Krisztus, hát hagyod ezt! – meresztette két hunyori szemét, de hiába minden, mert csak azt látta mégis, amit a hiestársa s az örmény elég szégyentelenül folytattak bent.

– Majd megorvoslom őket egyenkint – tervezte hirtelen, s az ajtó előtt supogtatni kezdte lábait, hogy vegyék észre, s öltsenek ártatlan ábrázatot.

Öltöttek is egész hibátlanul.

Aztán itták a bort, gyúlt a kedvük, s köszöngettek egymásra.

– Segítsen a Jézus, örmén sógor!

– Házad tisztelője vagyok, testvér.

Bár némi gúnnyal, de a feleségét is biztatta a székely:

– Igyál, szép vijolaszál!

A vége felé szólt a székely:

– Átütöm magamot a szomszéd faluba.

Akkor az ördöghöz fordult:

– Jere velem, sógor!

– Hogyne mennék!

Elindultak a fénylő havon.

– Szeretted-é nálunk? – kérdezte egyszer a csíki ember.

– Meleg, tiszta háztáj – ájtatoskodott a másik.

– Jó, hogy hozék egy kicsi bort.

– Míg odavoltál, egyet dicsért a feleséged.

Erre már a méreg elfutotta a székelyt: lábait széjjelvetette, s „mejbekapta” az ördögöt.

– Meghótál! – mondta szikrázó szemekkel.

– Jóízű ember vagy – csillapította az ördög.

– Kell-e még a más felesége?! – s vette a bicskáját.

– S hát neked az enyém?

– Nem is láttam, te példa örmén.

– Hát a kocsmában?

– S az a tiéd vót?

– Éppen az enyém, s ne tedd magad!

– Akkor visszaadtad, súvadj meg... – csendesedett el a székely.

Megindultak ismét békével.

Hanem a madarasi ember mégsem tudta viselni a szégyent: hogy ő a másét, az szinte rendjin van, de hogy az övét, s éppen egy csúf állat! Valami az eszébe futott: megbosszulom „észvel” – mondta magában.

Mikor az Olt hídjához értek, egyszerre megállott a székely.

– Így nem megyek veled emberek közli, mert megöl a szégyen.

– S miféle szégyen?

– Hát a te csórén-léted, mert a szörgúnnya, a semmi.

– Megint megháborodtál.

– Csakugyan meg, mert tiszta ingyen adok egy nadrágot.

Nagy zsebéből elé is húzott egy rongyosat.

– Még felhúzni sem tudom.

– Ne búsulj, felhúzzuk ketten.

– S hogy gondolod?

– Kurtaeszű vagy, sógor! Hát én tartom a híd alatt, s te belészököl a karfáról.

Végre megegyeztek.

Az ördög a híd karjára állott, s az atyafi alól tartotta a nadrágot, mint egy zsákot.

– Szökjél, sógor! – vezényelte a székely.

– Hopp! – lendült az ördög, s nyomban megnyekent a leggen, mert félreugrott a madarasi.

– Láddeg, a direkciót nem vevéd jól – vigasztalta a székely.

Durumó törött lábát tapogatta kínos vigyorgással:

– Jaj, be sajog, s be hideg a jég...!

– Hideg biza, mert azt az Isten úgy attá vót – bölcsködött a székely, közben megindult, s hidegen és tempósan tanácsot mondott:

– Légy csak nyugton, majd meggyógyulsz, amíg elolvad a jég alólad.

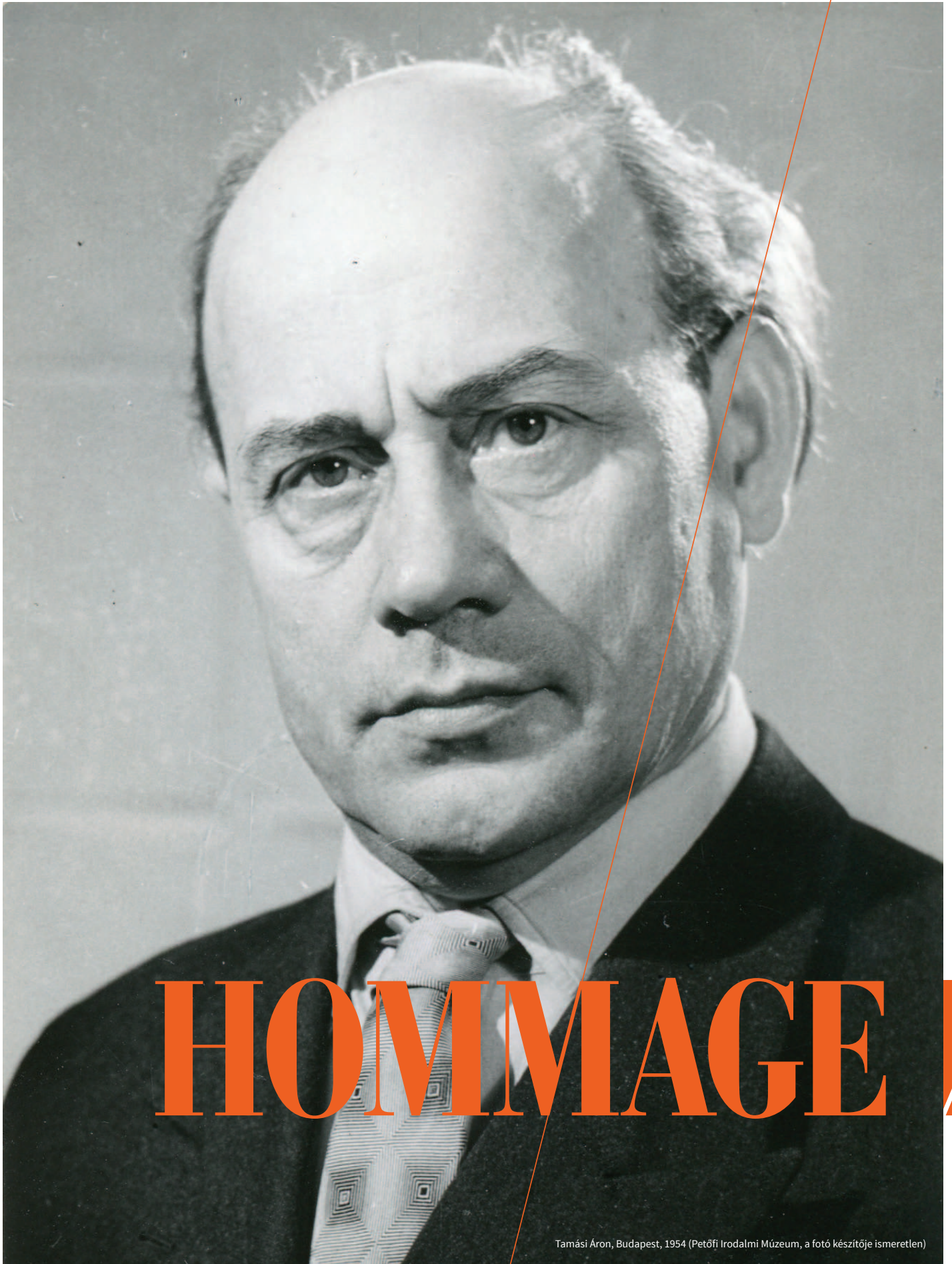
Az ördögnek még annyi ereje volt, hogy a partra mászott. S éjjel odafagyott, mint a csutak, s a kedves Nemere szele csak hintette szeme közé a szép fehér havat.

Azóta is ott kuporog az Olt hídjá mellett.

S beszélük, hogy holdvilágos éjjeleken sűrűn suhognak körülötte a szoknyák, nyughatatlan nők gyönyörű szépre vetkezve heverésznek előtte a havon, s szüntelenül szép kezek simogatják s szerelemre buzdítják.

Pedig, Isten látja, még egy fokkal csúnyább is immár, mint az ördög.

HOMMAGE

Tamási Áron, Budapest, 1954 (Petőfi Irodalmi Múzeum, a fotó készítője ismeretlen)